

REPUBLIKA SLOVENIJA
VLADA REPUBLIKE SLOVENIJE

Gregorčičeva 20–25, SI-1001 Ljubljana

T: +386 1 478 1000

F: +386 1 478 1607

E: gp.gs@gov.si

<http://www.vlada.si/>

Predsednik Državnega zbora

DRŽAVNI ZBOR REPUBLIKE SLOVENIJE

Prejeto:	11-11-2016
Šifra:	020-07/16-1203/3
Povezava:	545-01/16-11
EPA:	EU:
Sign. zn.:	
Kratica:	

Številka: 00104-153/2016/8

Datum: 10. 11. 2016

Zveza: dopis št. : 020-07/16-1203/2 z dne 10. 10. 2016

Na podlagi 249. člena Poslovnika državnega zbora (Uradni list RS, 92/07 – uradno prečiščeno besedilo, 105/10 in 80/13) vam pošiljam:

- Odgovor na poslansko vprašanje Eve Irgl v zvezi z izvajanjem Zakona o prikritih vojnih grobiščih in pokopu žrtev,

ki ga je Vlada Republike Slovenije sprejela na 109. redni seji dne 10. 11. 2016.

Mag. Lilijana Kozlovič
generalna sekretarka

Priloga: 1

Številka: 00104-153/2016/7

Datum: 10. 11. 2016

Odgovor na poslansko vprašanje Eve Irgl v zvezi z izvajanjem Zakona o prikritih vojnih grobiščih in pokopu žrtev

- 1. Ali in kako Vlada Republike Slovenije spremlja izvajanje Zakona o prikritih vojnih grobiščih in pokopu žrtev z vidika zagotavljanja dostojnega pokopa žrtev in ugotavljanja krivde ter odgovornosti za namerne, sistemske in množične pomore, ki so se zgodili na slovenskih tleh, kar dokazuje več kot 600 množičnih morišč? Zlasti ob vedenju, da zločini zoper človečnost ne zastarajo. Ne po mednarodnem ne po domačem pravu.**

Varstvo vojnih grobišč in varstvo prikritih vojnih grobišč je v pristojnosti Republike Slovenije. Skladno z Zakonom o prikritih vojnih grobiščih in pokopu žrtev (Uradni list RS, št. 55/15) je za njihovo varstvo pristojno Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo.

Zakon o prikritih vojnih grobiščih in pokopu žrtev je v veljavo stopil avgusta 2015, vse od takrat se uspešno izvaja. Njegovo izvajanje spremlja Vlada Republike Slovenije preko Komisije Vlade Republike Slovenije za reševanje vprašanj prikritih grobišč (v nadaljevanju besedila: Komisija). Slednja je pristojna za vodenje aktivnosti pri postopku odkrivanja prikritih vojnih grobišč preko pristojnih ministrstev, predvsem Ministrstva za gospodarski razvoj in tehnologijo.

Komisija o svojem delu pripravlja letna poročila, ki jih posreduje v sprejem Vladi Republike Slovenije. Slednja potrjuje vsakoletni program dela Komisije in sprejema letni finančni načrt njenega dela. Vse strokovne, tehnične in administrativne naloge za Komisijo opravlja Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo.

Program dela Komisije za leto 2016 se še izvaja in obsega :

- ureditev 60 prikritih vojnih grobišč do faze, ki bo omogočala pripravo predloga za vpis grobišča v register vojnih grobišč na MDDSZ in posledično vpis v register nepremične kulturne dediščine na MK,
- izkop in pokop žrtev iz 18 prikritih vojnih grobišč,
- potrditev oz. sondiranje 45 prikritih vojnih grobišč,
- jedrno vrtanje/sondiranje rudniškega jaška Pečovnik,
- pregled in sanitarni iznos posmrtnih ostankov iz 16 kraških jam in brezen,
- dostojen pokop žrtev iz Krimske jame.

V sklop potrjevanja/sondiranja prikritih vojnih grobišč je Komisija uvrstila tudi območje evidentiranih vojnih grobišč (grobišče 53 Mostec - Protitankovski jarek in 592 Mostec II – grobišče ob Savi) na območju izgradnje HE Mokrice.

Komisija poleg tega izvaja tudi vse postopke v primeru naključno odkritih vojnih grobišč (13. člen).

Pred začetkom del na posamezni lokaciji prikritega vojnega grobišča so o tem obveščeni vsi pristojni organi. Policija tako v tej zvezi izvaja vse aktivnosti, ki jih določata Zakon o kazenskem postopku in Zakon o prikritih vojnih grobiščih in pokopu žrtev. Izvajanje nalog na prikritem grobišču poteka strokovno, vsi izvajalci so strokovno in tehnično usposobljeni, v postopek pa so vključene ustrezne strokovnosti (arheolog in fizični antropolog). Dela potekajo pod nadzorom Komisije, kjer se posebna pozornost namenja doslednemu spoštljivemu ravnanju tako s posmrtnimi ostanki žrtev kot tudi materialnimi ostanki, najdenimi pri izkopu žrtev iz prikritih grobišč. Po zaključku del je na vsaki od lokacij prikritih vojnih grobišč opravljena ustrezna antropološka in arheološka analiza, pripravljeno je tudi dokumentirano zaključno poročilo. Poročilo se preda Ministrstvu za gospodarski razvoj in tehnologijo.

Iz navedenega izhaja, da je Vlada Republike Slovenije vzpostavila postopek odkrivanja prikritih vojnih grobišč, ki omogoča spoštljivo in uspešno izvajanje zakonskih nalog, do žrtev in njihovih svojcev.

2. Ali je Vlada Republike Slovenije seznanjena s težavami, ki nastajajo pri izvajanju Zakona o prikritih vojnih grobiščih in pokopu žrtev in njegovih pomanjkljivostih, ter kaj bo storila za odpravo le teh?

Kot že rečeno se Zakon o prikritih vojnih grobiščih in pokopu žrtev izvaja uspešno, tudi Komisija se pri izvajanju zakonskih nalog do sedaj ni soočala z večjimi težavami. Vlada Republike Slovenije je seznanjena, da največjo težavo pri odkrivanju prikritih vojnih grobišč predstavljajo nepopolne in neažurirane evidence podatkov o prikritih grobiščih. Pri postopkih odkrivanja prikritih vojnih grobišč se to občasno odrazi v drugačnih rezultatih od pričakovanih (npr. drugačno število žrtev, drugačna struktura žrtev, itd.).

Komisija uspešno sodeluje s posamezniki (lastniki zemljišč na katerih so prikrita vojna grobišča), civilno-družbenimi organizacijami in ustanovami ter drugimi pristojnimi organi (policija, državno tožilstvo, ministrstva). Trenutno tako potekajo usklajevanja med Komisijo in Ministrstvom za kulturo o pogojih in protokolu prevzema materialnih ostankov iz prikritih grobišč v strokovnih inštitucijah.

3. Kaj bo Vlada Republike Slovenije storila, da bi se vsak najdeni predmet ob ostankih žrtev na povojnih moriščih evidentiral kot dokazno gradivo, s čimer bi se pripomoglo k identifikaciji žrtev?

Materialni ostanki oziroma vsi predmeti najdeni v prikritih grobiščih so kulturna dediščina ter predmet arheološke in antropološke analize. Temu primerno so tudi analizirani, oskrbovani in hranjeni. Po zaključku del bodo predmetni ostanki žrtev predani ustreznim strokovnim inštitucijam (muzeji). Tudi materialni viri najdeni v postopku odkrivanja prikritih vojnih grobišč so eden od virov identifikacije posmrtnih ostankov, kolikor je le ta mogoča.

Vsak predmet, ki je najden pri izkopu grobišča, policija skladno z Zakonom o prikritih vojnih grobiščih in pokopu žrtev zavaruje in evidentira skladno z načeli forenzične in arheološke stroke. Metodologijo izvedbe sondiranja in prekopov je sprejela Komisija. Vlada Republike

Slovenije zagotavlja, da se najdeni predmeti v skladu z obema pravnima aktoma zavarujejo, evidentira se tudi mesto najdbe predmeta, posamezni predmet pa se poveže s konkretnim človeškim skeletnim ostankom. V primeru, ko obstaja možnost povezave predmeta s skeletnim ostankom, se na njegovi podlagi poskuša ugotoviti identiteto osebe, ki ji je predmet pripadal. Trenutno v Nacionalnem forenzičnem laboratoriju policije poteka obravnava dveh predmetov, ki bi morda lahko pripomogli k individualni identifikaciji žrtve.

4. Zakaj se postopki potrjevanja morišč ne izvajajo v skladu z zakonom, ki ureja kazenski postopek oziroma vodenja in usmerjanja preiskovalnih dejanj policije ne prevzame državno tožilstvo oziroma preiskovalni sodnik?

Za Zakon o prikritih vojnih grobiščih in pokopu žrtev smo se odločili zaradi zagotavljanja učinkovitejšega urejanja področja prikritih vojnih grobišč v Republiki Sloveniji. Namen zakona je, da v skladu z mednarodnim humanitarnim pravom, z načeli in pravili o ravnanju z mrtvimi, določenimi z Ženevskimi konvencijami in Dopolnilnimi protokoli, v skladu z Resolucijo 1481 o mednarodni obsodbi zločinov totalitarnih komunističnih režimov, parlamentarne skupščine Sveta Evrope in z resolucijo Evropskega parlamenta o evropski zavesti, ureja naslednja vprašanja in postopke:

- odkrivanje prikritih vojnih grobišč,
- označevanje prikritih vojnih grobišč,
- vpis prikritih vojnih grobišč v register vojnih grobišč,
- dokončen dostojen pokop vseh žrtev vojnega in povojnega nasilja na ozemlju Republike Slovenije.

Postopek odkrivanja prikritih vojnih grobišč je zakonsko določen in obsega:

- zbiranje in obdelovanje podatkov o prikritih vojnih grobiščih in grobovih,
- evidentiranje prikritih vojnih grobišč in grobov, njihovo začasno obeležitev in zavarovanje,
- potrjevanje grobišč,
- skupinsko ali posamično identifikacijo – v kolikor je to mogoče,
- pokop žrtev,
- predlog za vpis grobišča v register vojnih grobišč in v register kulturne dediščine,
- ureditev grobišča.

V primeru naključno odkritih vojnih grobišč (13. člen Zakona prikritih vojnih grobiščih in pokopu žrtev) so v predhodnem postopku vedno vključeni pristojni organi (policija, državno tožilstvo, sodišče). Če se med postopkom ugotavljanja obstoja vojnega grobišča ugotovijo dejstva, ki dopuščajo izvedbo ekshumacije po zakonu, ki ureja kazenski postopek, vodenje in usmerjanje preiskovalnih dejanj prevzame državno tožilstvo oziroma preiskovalni sodnik.

V nasprotnem primeru - ko se ne izvedejo postopki v skladu z zakonom, ki ureja kazenski postopek - Komisija začne oziroma nadaljuje postopek odkrivanja prikritega vojnega grobišča v skladu z določili Zakona o prikritih vojnih grobiščih in pokopu žrtev. Tudi v tem primeru pa policija sodeluje pri izvedbi prekopa, kar je praksa pri vseh prekopih, ki se izvajajo v Republiki Sloveniji.

5. **S katerimi ukrepi bo Vlada Republike Slovenije zagotovila, da se bodo postopki potrjevanja morišč izvajali v skladu z zakonom, ki ureja kazenski postopek, in bodo v postopkih aktivno sodelovali organi odkrivanja in pregona ter sodstvo, saj gre za prizorišče zločina in za žrtve, ki so bile izvensodno pomorjene in jih je**

potrebno obravnavati povsem enako kot druge umorjene, po načelih kazenskega postopka?

Vlada Republike Slovenije zagotavlja, da postopki ugotavljanja, potrjevanja in evidentiranja povojnih grobišč potekajo skladno z Zakonom o kazenskem postopku in Zakonom o prikritih vojnih grobiščih in pokopu žrtev, ki je bil sprejet ravno s tem namenom. Policija se je od 1989/90 ukvarjala z 240 zadevami, povezanimi s povojnimi poboji. Iz poizvedb, opravljenih na Vrhovnem državnem tožilstvu RS in Vrhovnem sodišču RS, pa izhaja, da pristojni državni tožilci in preiskovalni sodniki sodelujejo s prisotnostjo na krajih obravnavanih kaznivih dejanj, kadar je to potrebno, ter da državni tožilci po potrebi tudi usmerjajo delovanje kriminalistov (enako, kot tudi v primerih sumov drugih kaznivih dejanj). Glede na podatke o prikritih grobiščih, zbrane od vseh okrožnih državnih tožilstev v RS, Specializiranega državnega tožilstva RS ter Vrhovnega sodišča RS, primeroma navajamo naslednje informacije glede posameznih grobišč o aktivnosti teh organov zlasti pri ogledih krajev kaznivih dejanj:

- Macesnova gorica, leta 2004 sta bila pri izkopavanju prisotna policija in državno tožilstvo,
- Konfin, leta 2004 preiskovalni sodnik zaključil preiskovalna dejanja,
- Grobišča v Kamniku, leta 2003 tožilstvo skupaj s policijo opravilo ogled krajev pobojev,
- Kren v Kočevskem Rogu, leta 2004 tožilstvo in policija sodelovala pri izkopu,
- taborišče Strnišče (Šterntal), leta 2010 uvedena preiskava zoper konkretnega osumljenca, leta 2011 je Državno tožilstvo zaradi pomankanja dokazov odstopilo od kazenskega pregona,
- Slovenska Bistrica, leta 2001 pri izkopu prisoten predstavnik (pomočnik) državnega tožilstva,
- Zgornja Bistrica, leta 2002 na ogledu kraja kaznivega dejanja prisotna dežurni preiskovalni sodnik in dežurni okrožni državni tožilec,
- Pohorje – Ruška koča, leta 2007 dežurni okrožni državni tožilec pristojnim kriminalistom podal usmeritve za nadaljnje delo,
- Lukanja pri Pohorju, leta 2003 pri ogledu kraja kaznivega dejanja prisotna dežurni preiskovalni sodnik in dežurni okrožni državni tožilec,
- Areh na Pohorju, leta 2004 okrožni državni tožilec pristojnim kriminalistom podal usmeritve za nadaljnje delo,
- Hrastovec pri Lenartu, 2009 okrožni državni tožilec pristojnim kriminalistom podal usmeritve za nadaljnje delo,
- območje Celja od leta 2001 opravljenih 14 sondiranj prikritih grobišč, v štirih primerih na ogledu kraja kaznivega dejanja prisotna dežurni preiskovalni sodnik in dežurni okrožni državni tožilec,
 - v okviru preiskav na območju Celja v primeru množičnega grobišča v rudniškem jašku Barbara rov (rudnik Huda jama) sta se ogleda kraja kaznivega dejanja udeležila dežurni preiskovalni sodnik in dežurni okrožni državni tožilec. V tej zadevi je bil leta 2014 kazenski spis po končanih preiskovalnih dejanjih odstopljen Okrožnemu državnemu tožilstvu v Celju,
 - Mostec pri Dobovi, Sajovce v bližini Kostanjevice na Krki, v letih 2001 do 2011 tožilstvo sodelovalo pri ogledih grobišč na terenu,
 - Žančani (izven naselja Raduše) leta 2002 opravljen ogled kraja kaznivega dejanja, katerega so se udeležili preiskovalni sodnik, vodja okrožnega državnega tožilstva, pomočnik okrožnega tožilca in pomočnik komandirja policijske postaje, leta 2007 ponovni ogled in sondiranje prikrita grobišča, katerega sta se udeležila preiskovalni sodnik in okrožni državni tožilec,
 - Leše, leta 1991, 2002 in 2010 ogledi kraja kaznivega dejanja s strani kriminalistov.

6. Glede na zadnja odkritja na morišču v Košnici pri Celju me zanima, zakaj pristojno ministrstvo preko Komisije za prikrita grobišča ni zagotovilo finančnih

sredstev, sploh, ker dela tam že potekajo za odprtje ostalih prikritih morišč na tem območju, kjer naj bi bili pomorjeni civilisti – celjski meščani?

Vlada Republike Slovenije je dne 31.3.2016 potrdila Program dela Komisije za leto 2016 ter sprejela Finančni načrt za leto 2016. Program med drugim vključuje tudi izkop in pokop posmrtnih ostankov iz grobišča KOŠNICA – grobišče Košnica 3. Po zbranih podatkih in pričevanjih naj bi bile v omenjenem grobišču civilne žrtve iz Celja in okolice. Med izkopom posmrtnih ostankov pa se je, glede na najdene predmete, izkazalo, da gre v pretežni meri za pokojnike hrvaške in deloma nemške narodnosti, po vsej verjetnosti za vojaške osebe. Ker so se izkopavanja posmrtnih ostankov iz grobišča Košnica 3 končala šele pred nedavnim, Komisija še ne razpolaga s končnim poročilom z natančnimi podatki in analizami, a po preliminarnih podatkih antropologinje je bilo najdenih 310 posameznikov. Končna ocena bo še podana.

Evidenca prikritih vojnih grobišč poleg omenjenega grobišča Košnica 3 omenja še vsaj dve prekriti grobišči, kar pa se je v dvajsetih letih raziskav pokazalo za nezanesljiv podatek. Zaradi tega je bilo v času izvedbe izkopa na grobišču Košnica 3 izvedeno tudi potrjevanje/sondiranje na domnevnih še ne prekopanih lokacijah, vendar tam človeški ostanki niso bili odkriti.